

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stratégia EÚ pre región Jadranského a Iónskeho mora (EUSAIR)“ (prieskumné stanovisko)

(2014/C 177/05)

Hlavný spravodajca: **pán DIMITRIADIS**

Pomocný spravodajca: **pán PALMIERI**

Podpredseda Európskej komisie Maroš ŠEFČOVIČ požiadal 20. novembra 2013 Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému

„Stratégia EÚ pre región Jadranského a Iónskeho mora (EUSAIR)“.

Predsedníctvo výboru poverilo 15. októbra 2013 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Vzhľadom na naliehavosť témy bol pán Dimitriadis rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 495. plenárnom zasadnutí 21.º a 22.º januára 2014 (schôdza z 21.º januára 2014) vymenovaný za hlavného spravodajcu a pán PALMIERI za pomocného spravodajcu. Výbor prijal 150 hlasmi za, pričom žiaden člen nehlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta zvláštnu pozornosť venovanú vytvoreniu stratégie Európskej únie pre región Jadranského a Iónskeho mora (EUSAIR), ktorej cieľom je podpora súdržnosti a konkurencieschopnosti v problematických oblastiach, ktoré jednotlivé regióny alebo krajiny nedokážu uspokojivo zvládnuť zvyčajnými prostriedkami.

1.2 EHSV poznamenáva, že v dokumente na rokovanie sa neuvádza strategický význam spolupráce v oblasti Stredozemného mora. EHSV by chcel zdôrazniť, že zatiaľ čo spolupráca v regióne Jadranského a Iónskeho mora má zásadný význam pre pomoc krajinám západného Balkánu v predvstupovom procese a pre posilnenie vzťahov s makroregiónmi podunajskej oblasti a Pobaltia, je tiež nevyhnutné vnímať región Jadranského a Iónskeho mora ako funkčnú oblasť Stredozemia.

1.3 EHSV sa nazdáva, že EUSAIR musí prijať obsiahly program projektov a nástrojov zameraných na činnosť. Stratégia by mala stavať na osvedčených postupoch vyvinutých v rámci iných makroregionálnych stratégií (Balské more, Dunaj a Atlantický oceán), Únie pre Stredozemie⁽¹⁾, stratégie Európa²⁰²⁰, existujúcich programov, finančných opatrení EÚ⁽²⁾ a iniciatív EÚ, ako napr. programe INTERACT na zabezpečenie technickej pomoci a odbornej prípravy⁽³⁾. Mala by byť tiež operatívne prepojená s inými politikami EÚ, ako sú politika súdržnosti, spoločná poľnohospodárska politika a rybárska politika, Nástroj na prepojenie Európy, transeurópske dopravné a energetické siete, Horizont²⁰²⁰, digitálna agenda, program COSME, integrovaná námorná politika a spoločný európsky azylový systém (CEAS)⁽⁴⁾. Výsledkom by mal byť zoznam praktických opatrení, programov a nástrojov na vytvorenie väčšej súdržnosti medzi obyvateľmi tohto regiónu.

1.4 EHSV konštatuje, že súkromný sektor vôbec nebol zapojený do prípravy dokumentu na rokovanie a podčiarkuje dôležitú úlohu tohto sektora ako hnacej sily pre rast a tvorbu pracovných príležitostí. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa tak súkromný sektor ako i zainteresované segmenty civilnej spoločnosti aktívnejšie podieľali na tvorbe a realizácii stratégie EUSAIR. Dôrazne sa odporúča, aby sa lepšie využíval potenciál súkromného sektora pri získavaní investícií (miestnych a medzinárodných) a vytváraní príležitostí na podnikanie.

⁽¹⁾ Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“, Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 1.

⁽²⁾ Pozri „Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1638/2006 z 24. októbra 2006, ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia zriaďujúce nástroj európskeho susedstva a partnerstva“, Ú. v. EÚ L 310, 9.11.2006, s. 1.

⁽³⁾ — http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911.

— <http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (stredisko INTERACT pre Stredozemie vo Valencii).

⁽⁴⁾ „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Plán politiky v oblasti azylu – integrovaný prístup k ochrane v rámci celej EÚ“, COM(2008) 360 final.

1.5 EHSV sa domnieva, že stratégia by mala mať väčší sociálny rozmer, aby lepšie podporovala inkluzívny rast v regióne Jadranského a Iónskeho mora. Je tiež nevyhnutné zapojiť do sociálneho dialógu predstaviteľov „vylúčených“ sociálnych skupín, ako sú migrujúce komunity, osoby s postihnutím a ženské organizácie, a plne podporovať politiky EÚ s cieľom zabrániť diskriminácii z dôvodov rasového alebo etnického pôvodu, postihnutia, veku, sexuálnej orientácie alebo pohlavia.

1.6 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa dokument na rokovanie nezaobera v postačujúcej miere témami nepravidielného a nelegálneho prisťahovalectva. EÚ musí vynaložiť väčšie úsilie, aby pomohla regiónu Jadranského a Iónskeho mora čeliť problematike prisťahovalectva a integrovať prisťahovalcov do spoločnosti.

1.7 EHSV sa nazdáva, že policajná činnosť a bezpečnosť sú veľmi dôležité pre pokrok a prosperovanie regiónu Jadranského a Iónskeho mora a vyzýva Radu, aby zvýšila rozpočet a právomoci agentúry Frontex⁽⁵⁾.

1.8 I keď bolo v posledných rokoch v predmetnej oblasti spolupráce realizovaných niekoľko partnerských iniciatív a projektov súvisiacich s tematikou makroregiónov („Jadranský euroregión“, „Fórum obchodných komôr pobrežia Jadranského a Iónskeho mora“, „Fórum miest pobrežia Jadranského a Iónskeho mora“, fórum univerzít „Uniadrión“ atď.), EHSV by tiež rád podotkol, že trvalo dlho, kým stratégia nadobudla konkrétnu podobu, a to i napriek tomu, že diskusie o „jadransko-iónskej iniciatíve“ začali už v októbri 1999 na podnet talianskej vlády a boli oficiálne zahájené v máji 2000 prijatím „vyhlásenia z Ancony“. Po uplynutí takej dlhej doby prekvapilo náhle skrátenie časového rámca na konečné schválenie stratégie, ktoré spôsobilo, že členovia EHSV mohli len s veľkými ťažkosťami pracovať na príprave stanoviska výboru.

2. Stratégia EÚ pre región Jadranského a Iónskeho mora (EUSAIR): súvislosti a problémy

2.1 Prvou snahou o vytvorenie spolupráce v regióne Jadranského a Iónskeho mora bol *Pakt stability pre juhovýchodnú Európu*, zriadený v roku 1999. Tvoril rámec pre posilnenie mieru, demokracie, ľudských práv a hospodárstva v krajinách juhovýchodnej Európy v rokoch 1999 až 2008. V rámci tejto iniciatívy predstavila talianska vláda na fínskom summite EÚ, ktorý sa konal v októbri 1999 v Tampere, *jadransko-iónsku iniciatívu*, ktorá bola oficiálne zriadená v máji 2000 v talianskej Ancone podpísaním *vyhlásenia z Ancony*. Toto vyhlásenie položilo základy politiky pre posilnenie územnej spolupráce regiónov Jadranského a Iónskeho mora, podporujúc politickú a hospodársku stabilitu, čím sa vytvoril pevný základ pre proces európskej integrácie. Pôvodne bolo podpísané ministrami zahraničných vecí Albánska, Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Grécka, Talianska a Slovinska a neskôr rozšírené na štátny zväzok Srbska a Čiernej Hory.

2.1.1 V súvislosti s *vyhlásením z Ancony* bolo aktivovaných niekoľko sietí pre medziinštitucionálnu spoluprácu, zameraných na podporu súdržnosti a konkurencieschopnosti v regióne Jadranského a Iónskeho mora: euroregión Jadranského a Iónskeho mora, fórum miest pobrežia Jadranského a Iónskeho mora, fórum obchodných komôr na pobreží Jadranského a Iónskeho mora, fórum univerzít Uniadrión a jadransko-iónska iniciatíva.

2.2 Na stretnutí ministrov zahraničných vecí z regiónu Jadranského a Iónskeho mora s predstaviteľmi Komisie, ktoré sa konalo 19. novembra 2012, boli prijaté nasledovné rozhodnutia:

- všetky strany vyjadrili novej stratégii silnú podporu,
- nová stratégia využije osvedčené postupy a skúsenosti z makroregionálnych stratégií pre podunajskú oblasť⁽⁶⁾ a región Baltického mora⁽⁷⁾,
- opatrenia by sa nemali prekrývať s námornou stratégiou,
- stratégia bude vybavená potrebnými ľudskými zdrojmi a primeraný počet zamestnancov sa bude zaoberať jej prípravou a vykonávaním,
- konkrétne opatrenia a projekty budú stanovené v akčnom pláne,
- v neskoršom štádiu možno zvážiť ďalšie oblasti a členov.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy na tému „Neregulárne prisťahovalectvo cez more v regióne Euromed“, Ú. v. EÚ C 67, 06.03.2014, s. 32.

⁽⁶⁾ COM(2010) 715 final.

⁽⁷⁾ COM(2009) 248 final.

2.3 V súlade s rozhodnutím Európskej rady zo 14. decembra 2012⁽⁸⁾ o vytvorení novej makroregionálnej stratégie pre Jadranské a Iónske more do konca roka 2014 a s cieľom splniť udelený mandát začnú útvary Komisie pripravovať oznámenie a akčný plán, ktorý by mal byť schválený do konca talianskeho predsedníctva.

2.4 Rada 22. októbra 2013 prvýkrát prijala strategické kritériá na určenie základných črt makroregionálnych stratégií. Ide o:

- posilnenie spolupráce medzi dotknutými členskými štátmi, zainteresovanými štátmi, ktorých sa stratégia netýka, a zainteresovanými krajinami mimo EÚ v oblastiach spoločného záujmu,
- mobilizácia rôznych dostupných finančných zdrojov a zodpovedajúcich zainteresovaných strán v záujme lepšieho rozvoja politiky a presadzovanie rôznych európskych, národných a regionálnych politík,
- zlepšovanie existujúcich mechanizmov a sietí pre spoluprácu,
- prispievanie k sprístupneniu a zlepšeniu financovania nových vysokokvalitných projektov.

2.5 Stratégia EUSAIR sa teší silnému politickému záujmu a povedomiu v krajinách, ktoré sa na nej podieľajú, a predstavuje nielen výzvu, ale i veľkú príležitosť pre samotnú EÚ. Poslaním stratégie je „spájať a chrániť“. Bude podporovať súdržnosť cez hranice EÚ v regióne, ktorý je nesmierne dôležitý pre stabilitu kontinentu.

2.6 Stratégia pre región Jadranského a Iónskeho mora politicky a technicky dopĺňa makroregión podunajskej oblasti (do ktorého patrí i niekoľko štátov zapojených do jadranskej a iónskej stratégie) a makroregión Pobaltia.

2.7 Región Jadranského a Iónskeho mora čelí mnohým závažným problémom, napr. v sférach ekológie a životného prostredia, efektivity dopravných spojení a spolupráce pri zvyšovaní súdržnosti, konkurencieschopnosti a inovácie. Jedným z kľúčových faktorov, ako tieto problémy riešiť, je zlepšenie kultúry moderného podnikania a rozvoj MSP v regióne prostredníctvom podpory spolupráce medzi nimi a preberania osvedčených postupov.

2.8 Stratégia založená na makroregionálnom prístupe môže cenným spôsobom prispieť k integrácii balkánskych a východoeurópskych štátov do Európy, k podpore integrovaných rozvojových politík, lepšiemu využívaniu fondov EÚ a jednotlivých štátov a posilňovaniu výmen a partnerstiev medzi občianskymi spoločnosťami zúčastnených krajín.

2.8.1 Makroregionálna spolupráca napomáha dosiahnutiu súladu s právnymi predpismi EÚ, *acquis communautaire*, a tým pozitívne vplyva na smerovanie do Európy a na stabilitu krajín v oblasti Jadranského a Iónskeho mora, ako aj na regionálnej úrovni. Makroregionálna stratégia je tiež nevyhnutná pre podporu súdržnosti medzi regiónmi a ich sociálno-ekonomickú integráciu.

2.8.2 Efektívny makroregionálny prístup k posilňovaniu súdržnosti medzi jednotlivými politikami EÚ a koordinácii aktivít širokej škály zainteresovaných strán v regióne Jadranského a Iónskeho mora by mal byť založený na „zásade troch áno“: viac doplnkových finančných prostriedkov, lepšia inštitucionálna koordinácia a viac nových projektov. V tomto smere by mal súkromný sektor zohrávať dôležitejšiu úlohu.

2.8.3 Makroregionálna stratégia s vhodnou štruktúrou môže vytvoriť spoločný rámec na podporu kultúrneho obohacovania a posilnenie národných občianskych spoločností na regionálnej úrovni. To je obzvlášť dôležité pre regióny východnej Európy a Balkánu, kde je konsolidácia demokratických postupov úzko spätá s rozvojom prosperujúcej a dynamickej verejnej sféry.

2.8.4 Makroregionálna stratégia by mohla umožniť plánovanie rozvoja infraštruktúry v nadnárodnom meradle s podporou rozvoja sietí IKT, diaľnic, železničných trás a prístavov, čím by sa zabezpečila územná súdržnosť a konkurencieschopnosť bez prekážok a nepriepustných miest.

⁽⁸⁾ Závery Európskej rady: EUCO 205/12, 14.12.2012.

2.9 Projekt bol napriek jeho zdĺhavému vývoju nedávno označený za naliehavý, a záverečná fáza je preto skrátená na úkor konečného výsledku.

3. Dokument na rokovanie: rozsah a ciele

3.1 V rámci stratégie EUSAIR je Iónske more spoločným a rozhodujúcim faktorom. Stratégia by sa mala sústrediť na oblasti spoločného regionálneho záujmu, ktoré majú veľký význam pre krajiny regiónu Jadranského a Iónskeho mora, a na určenie všetkých praktických otázok (základné piliere, riadenie atď.). Prioritné oblasti a ciele akčného plánu by mali vlády a zástupcovia sociálnych partnerov vyvíjať ako spoločné snahy a udržateľné riešenia spoločných problémov, pričom by sa mala zvláštna pozornosť venovať investíciám v námornej a morskej oblasti s cieľom podporiť rast a vznik pracovných príležitostí.

3.2 Celkovým cieľom stratégie EUSAIR je podporovať hospodársky a sociálny rozvoj regiónu Jadranského a Iónskeho mora posilňovaním rastu a zamestnanosti prostredníctvom zvyšovania atraktívnosti, konkurencieschopnosti a územného prepojenia regiónu, pričom je ale nevyhnutné zachovať životné prostredie vnútrozemských oblastí a pobrežných a morských ekosystémov.

3.3 Tento cieľ možno dosiahnuť vykonaním opatrení v rámci štyroch tematických pilierov⁽⁹⁾: stimulovanie inovatívneho rastu v námornej a morskej oblasti; prepojenie regiónu; zachovanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia a zvyšovanie atraktivity regiónu.

3.3.1 **Prvý pilier: podpora inovatívneho rastu v námornej a morskej oblasti.** Rybolov⁽¹⁰⁾ predstavuje pre pobrežné oblasti Jadranského a Iónskeho mora a ich obyvateľov veľmi dôležitú hospodársku činnosť. Základným cieľom v rámci tohto piliera je vytvoriť silný sektor rybolovu a akvakultúry, ktorý bude udržateľný z environmentálneho a hospodárskeho hľadiska a vytvorí nové pracovné miesta.

3.3.2 **Druhý pilier: prepojenie regiónu.** Región sa z geostrategického hľadiska nachádza vo veľmi významnej oblasti, kde sa pretínajú severná, južná, východná a západná os Európy. Jadranské a Iónske more sú dôležitou križovatkou pre tovar, cestujúcich a energie. Niekoľko európskych krajín je od tohto regiónu značne závislých v oblasti dovozu a vývozu. Jadranské námorné diaľnice budú prosperujúcou, spoľahlivou a konkurencieschopnou službou prepravy tovaru a cestujúcich. Počet plavieb osobných lodí a preprava ropy a zemného plynu z roka na rok rastú. Okrem obchodnej námornej dopravy sú však Jadranské a Iónske more bohužiaľ využívané i zločineckými sieťami zapojenými do nelegálnej migrácie.

3.3.3 **Tretí pilier: zachovanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia.** Pobrežné aorské prostredie Jadranského a Iónskeho mora je domovom veľkého množstva rôznych biotopov a rastlinných a živočíšnych druhov. V dôsledku kombinovaného vplyvu silnej antropogénnej činnosti a topografických daností sú tieto biotopy mimoriadne citlivé na znečistenie. Spolupráca medzi zainteresovanými stranami z pobrežných oblastí sa uskutočňuje v regulačných rámcoch rámcovej smernice o morskej stratégii, Barcelonského dohovoru a jeho protokolov a Spoločnej komisie pre ochranu Jadranského mora a jeho pobrežných oblastí. Pritekajúca voda z riek a námorná doprava majú významný vplyv na Jadranské more.

3.3.4 **Štvrtý pilier: zvýšenie atraktívnosti regiónu.** Odvetvie cestovného ruchu má z hospodárskeho hľadiska dôležitú úlohu, keďže je jednou z hlavných a najrýchlejšie rastúcich činností v regióne. V mnohých prípadoch je oporou hospodárstva pobrežných oblastí a stále viac i vnútrozemských regiónov. Len samotný sektor výletných plavieb vykazuje vysoký potenciál rastu. Za posledných desať rokov sa dopyt po výletných plavbách na celom svete približne zdvojnásobil. To sa už odzrkadlilo na regióne Jadranského a Iónskeho mora, kde sa toto odvetvie rýchlo rozvíja. Okrem toho predstavuje kultúrne a archeologické dedičstvo regiónu významnú hodnotu, ktorú je potrebné naplno využiť. Nová makroregionálna stratégia by mala pomôcť zainteresovaným stranám v oblasti cestovného ruchu zvládnuť interné a externé výzvy, ako napr. rastúcu konkurenciu iných turistických destinácií a sezónne kolísanie, a tiež preniknúť na nové trhy, ktoré sektor cestovného ruchu doposiaľ ignoroval, akými sú služby cestovného ruchu pre osoby so zdravotným postihnutím a starších ľudí. Makroregionálny prístup k prímorskému, námornému a iným formám cestovného ruchu by mohol byť stimulom pre posilnenie riadenia a zapojenie súkromných subjektov a medzinárodných finančných inštitúcií.

⁽⁹⁾ Štyri piliere: indikatívna štruktúra dohodnutá medzi ôsmimi ministerstvami zahraničných vecí a členom Komisie J. Hahnem v novembri 2012.

⁽¹⁰⁾ Európsky parlament: Správa o stratégii pre odvetvie rybárstva v Jadranskom a Iónskom mori (2012/2261(INI)), A7-0234/2013.

4. Konkrétne pripomienky k dokumentu na rokovanie

4.1 EHSV konštatuje, že miera informovanosti o rôznych nastolených otázkach sa medzi obyvateľmi jednotlivých krajín regiónu značne líši. Keďže sú do stratégie zapojené štyri členské a štyri nečlenské štáty s veľmi odlišnou mierou povedomia a rozvoja, vysoká rôznorodosť skúseností si vyžaduje, aby bola stratégia pre tento región prispôbena územnému potenciálu jeho jednotlivých častí.

4.1.1 Je preto potrebné, aby Komisia pomohla zvýšiť povedomie a zabezpečila priame zapojenie súkromného sektora a rôznych organizácií občianskej spoločnosti, čo v každom prípade predstavuje obrovskú výzvu.

4.2 EHSV v zásade súhlasí s dokumentom na rokovanie, ktorý podrobne analyzuje základné zložky podpory inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu regiónu Jadranského a Iónskeho mora. Uvedené štyri piliere adekvátne popisujú hlavné problémy, výzvy a ciele.

4.3 EHSV oceňuje úsilie vynaložené na vypracovanie stratégie pre Jadranské a Iónske more. Návrh na rokovanie poukázal na slabé miesta, určil synergie a spoločnú víziu a stal sa zdrojom série návrhov, ktoré predstavujú pevný základ pre vypracovanie stratégie, vrátane súboru realistických opatrení a aktívnej účasti všetkých zainteresovaných strán.

4.3.1 EHSV je presvedčený, že makroregionálne stratégie by pre krajiny daného regiónu mohli zohrávať významnú úlohu. Dobré premyslená stratégia môže poskytnúť celkový referenčný rámec a možno ju chápať ako spôsob zvyšovania stability, ktorá je základnou podmienkou prilákania súkromných investícií z regiónu a z iných oblastí.

4.3.2 EHSV podporuje priority, ktoré boli označené za silné stránky regiónu, ako je jeho úloha križovatky pohybu osôb, tovaru a energií a jeho konkurenčné výhody v oblasti „modrých aktivít“ a cestovného ruchu. Zdá sa, že tieto odvetvia by sa mohli stať skutočnými stimulmi investícií, rastu a zamestnanosti.

4.3.3 EHSV tiež súhlasí so závermi návrhu stratégie, ktoré potvrdzujú, že je nutné posilniť synergie pre spoluprácu v regióne. Domnieva sa preto, že akčný plán by mal podčiarkovať dôležitosť zriadenia platforiem pre vznik zoskupení a sietí, zapájajúcich sa do spoločných iniciatív na riešenie spoločných slabých stránok, a mal by vytvoriť jednotnú víziu rozvoja udržateľných ekonomík v regióne s vysokou konkurencieschopnosťou.

4.3.4 EHSV poznamenáva, že v dokumente sa nevenuje dostatočná pozornosť niektorým dôležitým aspektom týkajúcim sa územnej, sociálnej a hospodárskej súdržnosti.

4.3.5 EHSV zároveň odporúča, aby relevantné oblasti ako výskum, inovácia, rozvoj MSP a budovanie kapacít neboli len prierezovými aspektmi návrhu, ale aby im bola prisúdená dôležitejšia úloha, ktorá im umožní stať sa skutočnou hnacou silou rozvoja regionálnej súdržnosti a konkurencieschopnosti.

4.3.6 V dokumente na rokovanie sa nespomína strategický význam spolupráce v oblasti Stredozemného mora. Zatiaľ čo spolupráca v regióne Jadranského a Iónskeho mora má zásadný význam pre pomoc krajinám západného Balkánu v predstupovom procese a pre posilnenie vzťahov s makroregiónmi podunajskej oblasti a Pobaltia, je tiež nevyhnutné vnímať región Jadranského a Iónskeho mora ako funkčnú oblasť Stredomoria.

4.3.7 Dokument tiež nevenuje dostatočnú pozornosť nelegálnym migračným tokom. Predovšetkým zapojenie regiónov na juhu Talianska (Apúlia, Basilicata, Kalábria a Sicília) do jadransko-iónskej stratégie vyžaduje, aby sa kládol väčší dôraz na humanitárne a bezpečnostné otázky spojené s prisťahovalectvom z krajín severnej Afriky.

4.3.8 EHSV sa nazdáva, že stratégia vo svojej súčasnej podobe obsahuje pomerne dlhý zoznam problémových oblastí, štrukturálnych nedostatkov a cieľov. Takýto široký záber nie je účelný a mal by byť zúžený na lepšie zvládnuteľný výber realistických opatrení. EHSV preto odporúča zredukovať obsah stratégie na najdôležitejšie oblasti činnosti alebo rozdeliť činnosti podľa priorít na krátko-, stredno- a dlhodobé, pričom je prednostne potrebné riešiť najnaliehavejšie otázky.

4.3.9 EHSV sa domnieva, že do jadransko-iónskej stratégie by mali byť v plnej miere zapojené všetky zainteresované strany, napr. vlády, regionálne a miestne orgány, univerzity, vedecké inštitúcie, súkromné podniky a MSP, sociálni partneri, mimovládne organizácie a občianska spoločnosť ako dôkaz toho, že stratégia spĺňa zásady viacúrovňového riadenia a aktívneho občianstva ⁽¹¹⁾.

4.3.10 EHSV berie na vedomie rozhodnutia Rady, podľa ktorých by makroregionálne stratégie nemali vyžadovať viac finančných prostriedkov, viac právnych predpisov alebo nové riadiace orgány (tri NIE), ale napriek tomu sa nazdáva, že bude potrebné zvýšiť objem financovania v oblasti technickej pomoci, aby sa zabezpečila úspešná realizácia stratégie v budúcnosti.

4.3.11 EHSV je tiež toho názoru, že značný objem finančných prostriedkov vyčlenený Európskou úniou pre regionálne programy prostredníctvom štrukturálnych fondov je primeraným prostriedkom, ktorý je potrebné efektívne využiť v záujme realizácie stratégie pomocou koordinovanejšej činnosti sledujúcej spoločný strategický princíp.

5. Konkrétnejšie pripomienky k jednotlivým pilierom

5.1 **Podpora inovatívneho rastu v námornej a morskej oblasti:** EHSV poznamenáva, že more bolo správne označené ako prvok zásadného významu, vďaka ktorému môžu dotknuté krajiny získať dynamické hospodárske odvetvia a obyvatelia nájsť zamestnanie. Výbor sa nazdáva, že je nevyhnutné vypracovať nové programové modely, na základe ktorých možno zabezpečiť integráciu a vzájomné dopĺňanie sa hodnotových reťazcov „modrého“ hospodárstva („modré“ jedlo, „modrý“ cestovný ruch, „modrý“ priemysel, „modrá“ logistika a „modré“ zdroje).

5.1.1 Stratégia správne identifikuje „modré činnosti“ ako odvetvia, na ktoré je potrebné kľásť dôraz vzhľadom na to, že akvakultúra už vo väčších krajinách regiónu prilákala rozsiahle investície, a zároveň ako odvetvia, ktoré môžu slúžiť príkladom pre iných. Dá sa preto očakávať, že nové investície do zariadení a doplnkových činností prinesú rýchlu návratnosť, čím by sa mohli stať zaujímavé pre financovanie zo zdrojov EIB a súkromných zahraničných a miestnych investorov.

5.1.2 EHSV súhlasí s tým, že je potrebná podnikateľská kultúra s efektívnym využívaním zdrojov ako nástroj na zlepšenie riadenia v hlavných oblastiach činnosti. Krajiny regiónu a obzvlášť krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ, čelia obmedzeniam a reštriktívnemu podnikateľskému zmysľaniu, a preto by úzka spolupráca pri prijímaní novej podnikateľskej kultúry mohla pre nich byť veľmi prospešná. EHSV sa domnieva, že hnacou silou úspechu v tomto úsilí by mali byť súkromné podniky.

5.1.3 EHSV odporúča, aby sa stal návrh vytvoriť z regiónu centrum pre „inovatívne“ činnosti dlhodobým cieľom. V súčasnosti sú kapacity regiónu limitované. Stratégia by sa preto mala zameriavať na vytváranie synergií a zlepšovanie infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy, aby sa postupne rozvíjali „modré činnosti“ a zmenšoval nepomer medzi dopytom a ponukou kvalifikovanej pracovnej sily. EÚ môže s podporou podnikateľskej komunity, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti plniť dôležitú úlohu pri preberaní a podpore osvedčených postupov a poznatkov v regióne.

5.1.4 EHSV sa nazdáva, že rybárstvo je dôležité pre sociálny a hospodársky rozvoj regiónu Jadranského a Iónskeho mora, ale myslí si, že základná infraštruktúra je v niektorých krajinách nepostačujúca. Akčný plán by sa mal preto podrobne zaoberať súčasným stavom a predložiť realistický plán. EHSV tiež vyzýva krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ, aby prejavili väčšiu snahu o priblíženie sa európskym právnym predpisom v oblasti rybolovu.

5.2 **Prepojenie regiónu:** Podľa EHSV doposiaľ pretrváva výrazný nedostatok efektívneho a nákladovo účinného prepojenia medzi krajinami regiónu, predovšetkým vzhľadom na dodržiavanie energetických požiadaviek. Okrem toho je dopravné a komunikačné spojenie s vnútrozemím a ostrovmi nepostačujúce. EHSV súhlasí, že je potrebné zlepšiť námorné a letecké spojenia v rámci regiónu a s inými oblasťami, a preto pokladá za nevyhnutné, aby sa Námorná stratégia pre región Jadranského a Iónskeho mora ⁽¹²⁾, schválená v novembri 2012, stala jedným z hlavných prvkov stratégie EUSAIR, čím by sa umožnilo vyvinúť efektívny systém dopravného prepojenia, predovšetkým vnútrozemských a okrajových oblastí.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹²⁾ COM(2012) 713 final.

5.2.1 EHSV podporuje navrhovanú námornú diaľnicu pre Jadranské a Iónske more, aby sa odľahčila cestná doprava, znížili rozdiely v konkurencieschopnosti ostrovných a vnútrozemských oblastí a zlepšilo prepojenie s ďalšími dopravnými koridorami Stredozemného mora.

5.2.2 Vzhľadom na to, že sa EÚ nepretržite zaoberá hľadaním alternatívnych zdrojov energie a nových spojení s krajinami vyvážajúcimi ropu a zemný plyn, je EHSV toho názoru, že dokument na rokovanie nevenuje dostatočný priestor energetickej problematike. Významné nové potrubné vedenia spájajúce Európu s výrobcami energií budú podľa informácií viesť cez región Jadranského a Iónskeho mora. Jedným z príkladov je dohoda medzi Azerbajdžanom, Gréckom a Talianskom, pokiaľ ide o TAP (transjadranský plynovod).

5.2.3 EHSV sa vzhľadom na problémy obchodu s drogami a nelegálneho prisťahovalectva, ktoré sú príznačné pre danú oblasť, nazdáva, že si región Jadranského a Iónskeho mora vyžaduje zlepšenie modelu riadenia, efektívny policajný systém a užšiu spoluprácu medzi regionálnymi orgánmi a orgánmi EÚ. EHSV preto vyzýva Európsku radu, aby zvýšila rozpočet a rozšírila právomoci agentúry Frontex.

5.3 **Zachovanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia:** v súlade s náročnými environmentálnymi politikami EÚ boli pre stratégiu EUSAIR zvolené ambiciózne ciele. EHSV víta tento prístup vzhľadom na význam biodiverzity a existenciu biotopov, ktoré sú mimoriadne citlivé na znečistenie. Výbor podporuje návrhy na užšiu spoluprácu medzi prímorskými štátmi v regulačných rámcoch rámcovej smernice o morskej stratégii, Barcelonského dohovoru a Spoločnej komisie pre ochranu Jadranského mora a jeho pobrežných oblastí. Podľa EHSV je možné, že niektoré krajiny regiónu nie sú pripravené na takú ambicióznou politiku a budú potrebovať ďalšiu podporu, vrátane možného financovania podnikov s cieľom prispôsobiť ich výrobné postupy ekologickým normám.

5.3.1 EHSV sa domnieva, že hlavnou oblasťou činnosti v tomto pilieri je implementácia ustanovení rámcovej smernice pre vodné hospodárstvo⁽¹³⁾ zamerané na zníženie emisií dusičnanov s cieľom zlepšiť morské prostredie.

5.3.2 EHSV tiež schvaľuje prijatie pokrokových postupov riadenia dopravy s cieľom znížiť morský odpad a vypúšťanie balastných vôd do mora a podporiť projekty odpadového hospodárstva týkajúce sa pozemných činností vykonávaných v prímorských oblastiach.

5.3.3 EHSV podporuje realizáciu opatrení námorného územného plánovania, chránených morských oblastí, sústavy Natura²⁰⁰⁰ a integrovaného riadenia pobrežných zón.

5.3.4 EHSV by rád podotkol, že ich dodržiavanie sa vyžaduje nielen od členských štátov EÚ, ale predovšetkým od krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, aby sa uľahčil ich vstup do Únie.

5.3.5 EHSV sa tiež nazdáva, že posilnenie spolupráce na všetkých úrovniach v oblasti výmeny osvedčených postupov medzi orgánmi, ktoré spravujú chránené morské oblasti, tvorí efektívny spôsob ochrany životného prostredia.

5.4 Zvyšovanie atraktívnosti regiónu

5.4.1 EHSV rozhodne podporuje úlohu cestovného ruchu, ktorý bude podľa očakávaní ďalej rásť⁽¹⁴⁾, a stane sa tak hlavnou hospodárskou činnosťou pobrežných regiónov. Cestovný ruch prilákal veľké európske spoločnosti, ktoré investujú do cestovného ruchu vysokej kvality, a tým umožňujú silný nárast počtu turistov. Ponúka mnohé hospodárske výhody, posilňuje rast a vytvára dobre platené pracovné miesta, predovšetkým pre mladých ľudí. S rastúcou intenzitou cestovného ruchu je však potrebné prijímať zmierňujúce opatrenia, aby sa znížili negatívne dôsledky na pobrežné a morské prostredie, od ktorého priamo závisí.

5.4.2 EHSV navrhuje podriadiť cestovný ruch prísnyim riadiacim opatreniam, aby sa stal ohľadupľnejším k životnému prostrediu a inkluzívnejším. EHSV by rád podotkol, že podnikateľská komunita, sociálni partneri a občianska spoločnosť môžu v tomto smere poskytnúť neoceniteľnú podporu.

⁽¹³⁾ Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000.

⁽¹⁴⁾ Podľa odhadov Svetovej organizácie pre cestovný ruch (UNWTO) bude počet turistov na celom svete do roku 2030 rásť v priemere o 3,3% ročne. Pre ďalšie zaujímavosti z publikácie UNWTO na rok 2012 pozrite www.unwto.org. Európa je cieľom viac ako polovice príchodov a priletov zo zahraničia a je regiónom s najrýchlejším rastom.

5.4.3 EHSV sa nazdáva, že by odvetviu výletných plavieb mala byť prisúdená dôležitejšia úloha a toto odvetvie by malo byť zároveň lepšie riadené a začlenené do ponuky cestovného ruchu, a podporuje posilnenie námorného cestovného ruchu prostredníctvom nových politických iniciatív a cieľov stratégie Európa 2020, ktoré sú súčasťou úsilia Komisie o vyvinutie integrovanej stratégie pre prímorský a námorný cestovný ruch.

5.4.4 EHSV odporúča, aby boli kultúrne a archeologické aspekty jednoznačne zohľadnené v činnostiach cestovného ruchu. Cestovný ruch by mal byť rôznorodý a ponúkať i ďalšie aktivity ako konferencie, ekoturistiku, agroturistiku, tematické produkty a trasy, akademické pobyty, podnikanie a kreatívne odvetvia. EHSV je pevne presvedčený, že všetky aktivity v oblasti cestovného ruchu by sa mali riadiť zásadou univerzálneho dizajnu.

5.4.5 EHSV sa domnieva, že markoregionálna stratégia by mala prostredníctvom preberania osvedčených postupov pri vytváraní integrovaných akčných plánov územného rozvoja regiónu pomôcť zainteresovaným stranám v oblasti cestovného ruchu zvládnuť interné a externé výzvy, ako napr. rastúcu konkurenciu iných turistických destinácií a problematiku sezónnych výkyvov, a tiež preniknúť na nové trhy, ktoré sektor cestovného ruchu doposiaľ ignoroval, akými sú napr. služby cestovného ruchu pre osoby so zdravotným postihnutím a starších ľudí.

V Bruseli 21. januára 2014

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
